

kysymykset laati Tuomas Tumi Tampereelta

KYSYMYKSET

1. Kaksitoistavuotiaana Johanna Klara Eleonore Renner joutui Berliinissä kaupungin miehitykseen osallistuneiden neuvostoliittolaisten sotilaiden suorittaman joukkoraiskauksen uhriksi. Raiskauksen jälkeen hänet heitettiin ulos ikkunasta. Pudotuksen aiheuttamasta selkävammasta johtuneista kivuista hän kärsi koko loppuelämänsä, joka päättyi itsemurhaan vuonna 2001. Hänen kutsumanimensä muodostui ensimmäisestä ja kolmannelta etunimestä yhdistelemällä. Mikä tuli hänen sukunimekseen kun hän vuonna 1960 solmi avioliiton?

2. Kun koetilana on tyhjiö, johon on asetettu kaksi sähkövarauksetonta metallilevyä vapaasti siten, että ne ovat vastakkain muutamien nanometriä etäisyydellä toisistaan, tapahtuu ns. Casimirin ilmiö. Minkä havaittavan seurauksen ilmiö tällaisessa kokeessa aiheuttaa?
3. Tuohon aikaan Englannissa asunut ja työskennellyt uusiseelantilainen taloustieteilijä William Phillips esitteli vuonna 1958 ns. Phillipsin käyrän, jolla pyrki osoittamaan kahden kansantaloudellisen suureen keskinäisen kausaliteetin. Phillipsin teoria sai laajaa kannatusta silloin länsiblokissa vallitsevassa asemassa olleen keynesiläisen taloustieteen piirissä, ja tämän Phillipsin teorian osoittautumista 1970-luvulla öljykriisin oloissa ennustusvoimaltaan heikoksi pidetään yhtenä merkittävästi vaikuttaneena tekijänä keynesiläisyyden aseman heikentymiseen taloustieteen piirissä ylipäättäänkin. Mitkä ovat ne kaksi suuretta, joiden keskinäisen kausaliteetin Phillips käyrälläan pyrki osoittamaan?
4. Hannes Konno sävelsi marssin *Jää hyvästi isänmaa* kunnioittamaan vuonna 1915 Saksaan sotilaskoulutukseen lähteneitä suomalaisia jääkäreitä. Marssissa saattaa olla ollut myös tätä aihetta käsitelleet sanat, mutta jos on niin niitä ei ole ainakaan säilynyt nykypäiviin asti. Vaikka kappaleella on näinkin valkoinen tausta, on siitä kuitenkin tullut toisen maailmansodan jälkeen Knut Kankaan vuonna 1929 tekemillä sanoilla eräs suomalaisen työväenliikkeen tilaisuuksissa yleisimmin lauletuista lauluista. Mikä nimi tällä marssilla Kankaan sanoittamana on?
5. Kenen hallitsijan valtakunnalleen laatima lakikokoelma oli Jassa (tai Jasa), jota ei kuitenkaan lainkaan julkaistu yleiseen tietoon, mikä helpotti sen soveltamista yhteiskunnallisen eliitin kulloisenkin tarpeen tai mielihalun mukaan valikoiden? Lakikokoelmaa kokonaisuutena ei siis ole tiedossa. Erilaisista toisen käden lähteistä on kuitenkin saatu ongittua fragmentaarista tietoa. Niiden mukaan joitain tässä lakikokoelmassa mainittuja rikoksia rangaistuksineen olisivat olleet esim. seuraavat: (Miehen) murha: rangaistuksena joko 40 kolikon (jos tekijä oli muhamettilainen) tai yhden aasin (jos tekijä oli kiinalainen) maksu; Veteen virtsaaminen: rangaistuksena kuolema; Hevosien varastaminen: rangaistuksena (hevosien omistajalleen palauttamisen lisäksi) yhdeksän samanlaisen hevosen menettäminen varastetun hevosen omistajalle; mikäli syyllisellä ei tällaisia hevosia ollut niin niiden sijasta tämän lasten menettäminen varastetun hevosen omistajalle; mikäli lapsiakaan ei ollut niin kuolema.
6. Vuonna 1992 muutaman kuukauden ajan Venäjän pääministerinä toiminut Jegor Gaidar on kirjoittanut Neuvostoliiton kohtalon sinetöityneen 13.11.1985. Mitä sellaista mainittuna päivänä tapahtui, joka Gaidarin mielestä oli Neuvostoliiton lopun alku?
7. Oheinen kuva on vuonna 2006 pidetystä 50-vuotisjuhlasta. Mikä on kuvassa olevan aluksen nimi?

8. Kuka voitti Oulun hiihdon 30 km matkan vuonna 1896 ajalla 1.58.12,5? Tämä oli tietävästi ensimmäinen kerta maailmassa kun 30 km hiihtokilpailussa tehtiin alle kahden tunnin tulos. Murtomaahiihdossa kahden tunnin alitus 30 kilometrillä ei vielä siihen aikaan toki onnistunut, mutta Oulun hiihto kilpailtiin tasamaareitillä (jäällä), kuten useimmat muutkin suomalaiset hiihtokilpailut. Tälle Yli-lissä vuonna 1869 syntyneelle hiihtäjälle olisi kylläkin ehkä ollut eduksi jos Suomessa olisi jo silloin pidetty hiihtokilpailut murtomaareiteillä. Tähän viittaa se, että hän voitti ylivoimaisesti 30 km murtomaahiihto-kilpailun sekä ensimmäisissä pohjoismaisissa kisoissa Tukholmassa vuonna 1901 että jo 35-vuotiaana toisissa pohjoismaisissa kisoissa Östersundissa vuonna 1905, vaikka mukana oli Norjan ja Ruotsin murtomaahiihdon parhaimmista. Vuonna 1901 hän sai tehtyä eroa toiseksi sijoittuneeseen n. kahdeksan minuuttia ja vuonna 1905 n. 14 minuuttia. Suurimmat voittonsa hän hiihti valkoiseen villaasuun

kysymykset laati Tuomas Tumi Tampereelta

pukeutuneena, min-kä johdosta sai lehdistössä lempinimen ”lin kärppä”.

9. Galileo Galilei oli kotoisin Pisan kaupungista, ja häntä on jälkitarinoissa pyritty yhdistämään kaupungin toiseen kuuluisaan hahmoon, kaltevaan torniin. Galilein vanhempi kollega Nikolaus Kopernikus oli puolestaan kotoisin kaupungista, joka ei sikälikään jää Galilein kotikaupunkia

huonommaksi, että myös siinä kaupungissa on oma kuuluisa kalteva torninsa. Tämä torni (kts. kuva) on rakennettu 1200-luvulla eli suunnilleen samoihin aikoihin kuin pitkään rakennettu Pisan tornikin. Pisan tornista poiketen tämä torni ei ole kirkontorni vaan kaupunginmuuriin kuuluva puolustustorni. Mikä on tämä Kopernikuksen syntymäkaupunki? Nykyiseltä asukasluvultaan se on paljon Pisaa suurempi: suunnilleen Oulun kokoinen.

10. Mihin nisäkkäiden alaheimoon kuuluvat eläimet juoksevat juoksupyörässä ja siten tuottavat kiihdytysautojen käyttövoiman oheisen kuvan esittämässä urheilulajissa, joka kuuluu maailmalla joidenkin vedonlyöntiyhtiöiden kohdevalikoimiin? Tieteelliseltä nimeltään tämä alaheimo on *Cricetinae*.

11. Pieksämäkeläinen Timo Kantola piti ulkona automaattikameroita, jotka ottivat n. kolmen ja puolen vuoden aikana n. 2,8 miljardia kuvaa kunnes 9.10.2009 tärppäsi: Hänen kameransa vangitsi ensimmäisenä Suomessa luonnonilmiön, joka ensimmäisen kerran maailmassa oli valokuvattu vuonna 1989 Yhdysvaltain avaruussukkulasta. Minkä ilmiön? Hyväksyttäviä vaihtoehtoisia vastauksia on kolme: yksi hieman laajempi kategoria ja kaksi sen erityistapausta (molemmat erityistapaukset tallentuivat tuolloin Kantolan kameralla).
12. Minkä pisteestä ja kahdesta kirjaimesta koostuvan tietoverkkojen maatumuksen keksi suomalainen Petri Ojala vuonna 1990? Aikaisemmin sen maan, jonka tunnuksiksi tässä kysyttävä tuli, verkkosivustot olivat käyttäneet yleensä pisteestä ja neljästä kirjaimesta koostuvaa maatumusta. Vuoden 2014 kesällä n. 120 000 internetsivustoa käytti tässä kysyttävää tunnusta. Älkää vastatko maata vaan tunnus (tunnus siis alkaa pisteellä, jota seuraa kaksi kirjainta. Näiden kahden kirjaimen kirjoittaminen vastaukseen riittää.)

13. Saksan keisarikunnassa oli suoraan keisarin alaisuudessa toiminut sotilaskabinetin toimielin nimeltä sotilaskabinetti (militärkabinetti). Sotilaskabinetin johdossa silloin toiminut Dietrich von Hülsen-Haeseler kuoli vuonna 1908 sydänkohtaukseen keisari Vilhelm II:n läsnäollessa. Kuollessaan von Hülsen-Haeselerilla ei ollut yllään sotilaspuku vaan asu, jota useimmin työssään käyttävät erään toisen ammatin harjoittajat. Minkä ammatin?

14. Kaksi autoimmuunisairautta tunnetaan melko yleisesti samalla suomenkielisellä nimellä. Toinen niistä on ennen kaikkea iho-oireita aiheuttava *lupus erythematosus discoides* (DLE tai LED) ja toinen sitä laajemmin elimistössä oireita aiheuttava systeeminen *lupus erythematosus* (SLE). Ensin mainitun tapauksessa suomenkielisen nimen eteen tulee – silloin, kun halutaan erottaa se toisena mainitusta – sanan ”systeeminen” sijasta sana ”ihon”. Mikä yhdyssana on tämä suomenkielinen nimi?

15. Köchelin luettelossa numero 525 on Serenadi jouksille (jousikvartetille ja kontrabassolle) G-duuri. Millä saksankielisellä nimellä kyseinen Wolfgang Amadeus Mozartin vuonna 1787 säveltämä teos yleisimmin tunnetaan?

16. Everald Calthrop oli merkittävä englantilainen rautatieinsinööri. Uransa ja elämänsä loppuvaiheessa hän kiinnostui lentäjien turvallisuuden parantamisesta ja kehitti tätä varten erilaisia laskuvarjoja. Hän myös patentoi ensimmäisenä heittoistuimen vuonna 1916. Calthrop ei ollut itse lentäjä. Kiinnostukseen aiheeseen lienee vaikuttanut vuonna 1910 sattunut tapaus, jossa hänen ystävänsä kuoli tämän lentämän koneen syöksytyä maahan Bournemouthissa ja Calthropin nähdessä turman maasta käsin. Kuka oli tämä Calthropin lentäjäystävä? Hän oli ensimmäinen henkilö, joka lensi lentokoneella sekä Englannista Ranskaan että Ranskasta Englantiin. Nykyaikaisessa maailmassa kyseisen lentäjän nimi elää erään merkittävän lentokonemoottorivalmistajan nimessä.

17. Eräs suomalainen yhtiö on ollut viime vuosina liikevaihdoltaan Pohjoismaiden suurin sellainen osakeyhtiö, jonka osakekanta on 100-prosenttisesti yhden luonnollisen henkilön omistuksessa. Kyseessä on holding-yhtiö, jonka vuotuinen liikevaihto on viime vuosina ollut n. 350 miljoonan euron luokkaa. Sillä on joko kokonaan tai osittain omistuksessaan monilla eri toimialoilla toimivia yhtiöitä. Viime vuosina eniten liikevaihtoa tälle holding-yhtiölle sen omistamista yhtiöistä on tuottanut alkoholijuomien logis-

kysymykset laati Tuomas Tumi Tampereelta

- tiikkaan ja alkoholijuomien tukkukauppaan keskittynyt ME Group. Kuka asianomaisen holding-yhtiön omistaa? Asian voi päätellä siitäkin, että yhtiön nimessä esiintyy hänen sukunimensä. Maarianhaminan jalkapallostadion ja Pedersören jäähalli ovat keskenään samannimisiä: kummankin nimessä esiintyy asianomaisen yhtiön nimi.
18. Kuka kombinatoriikkaan ja matemaattiseen fysiikkaan erikoistunut yhdysvaltalainen tieteenharjoittaja – erään tunnetun sarjakuvataiteilijan sukunimikaima – on tunnettu eräänlaisesta tieteenfilosofisesta koosteesta, jonka järjesti vuonna 1996 kirjoittamalla tekstin, jonka otsikoi *Transgressing the Boundaries: Toward a Transformative Hermeneutics of Quantum Gravity* ja tarjoamalla sitä julkaistavaksi Duken yliopiston kustantamaan kulttuuritieteisiin erikoistuneeseen *Social Text* -nimiseen tiedejulkaisuun, joka julkaisikin tekstin? Teksti on täyttä hölynpölyä: kirjoittajan tarkoituksena oli osoittaa, että postmodernien kulttuuritieteiden diskurssissa voi tulla otetuksi vakavasti jopa täysin vailla pohjaa olevilla väitteillä, etenkin siinä tapauksessa jos viljelee tekst(e)issään fysiikan tai matematiikan kaltaisista tieteistä lainattua esoteerista sanastoa.
19. Lars Vivallius tai Wivallius (alkuaan Svensson) oli 1600-luvulla elänyt ruotsalainen huijari, joka pääsi naimisiin väitettyään valheellisesti olevansa aatellinen. Huijauksen paljastuttua tuomioistuin mitätöi avioliiton ja tuomitsi Vivalliuksen vankeuteen. Missä linnassa Vivallius joutui tuomionsa istumaan? Hän istui tuomiotaan kyseisessä linnassa vuodesta 1634 vuoteen 1641, jolloin hänet armahdettiin. Vankeusaikanaan hän kirjoitti runoja, jotka ovat sittemmin tulleet varsin tunnetuiksi. Hän myös oli eräänlainen oman aikansa Kari Uoti: hän nimittäin opiskeli vankeudessa ollessaan lakia ja ryhtyi vapauduttuaan asianajajaksi.
20. Minkä kaupungin vanhankaupungin yläkaupunkiin ainoa ei-islaminuskaiselle yleisölle sallittu kulkureitti on nimen kannalta epäjohdonmukaista kyllä Mughrabi-portti (nimi tarkoittaa ”Marokkolaisten portti” tai ”Maurien portti”) ja sille johtava saman nimen (Mughrabi), mutta arviolta n. 800 vuotta porttia myöhemmin rakennettu jalankulkusilta?
21. Yhdysvaltain äänilevyteollisuuden liitto on 2000-luvulla useita kertoja muuttanut levymyynnin laske-misperusteitaan. Pitkälti näiden muutosten seurauksena mainitun liiton julkaisemien listojen mukainen Yhdysvalloissa kaikkina aikoina eniten sooloalbumea-jaan kaupaksi saaneen artistin titteli on vaihtanut 2000-luvun mittaan haltijaansa neljästi. Listan yk-köspaikalla ovat vuorotelleet kaksi muusikkoa siten, että 2000-luvun alkaessa sitä piti hallussaan muu-sikko A, sitten Elvis Presley, sitten taas A, jälleen Presley ja tätä nykyä taas A. Kuka on muusikko A?
22. Missä Yhdysvaltojen kaupungis-sa on Fieldin luonnonhistorial-linen museo? Sen kuuluisia näyttelyesineitä ovat mm. täy-dellisin löydetty *Tyrannosaurus rex* -lajiin kuuluneen dinosauruk-sen luuranko – lempinimeltään löytäjensä mukaan Sue – sekä kaksi täytettyä tsavonleijonaa, jotka tulivat tunnetuiksi kun olivat vielä eläessään vuonna 1898 syöneet useita Kenian ja Ugandan välistä rautatietä rakentamassa olleita työläisiä. Näiden leijonien tapaus on ollut sittemmin melko yleinen aihe populaarikulttuurissa. Esim. ensimmäi-senä värillisenä kolmiulotteisena kokoillan näytel-mäelokuvana pidettävä vuonna 1952 ilmestynyt *Viidakon paholainen (Bwana Devil)* käsittelee tapausta.
23. Missä maanosassa vuonna 1952 löydettiin alku-aineet järjestysluvuiltaan 99 ja 100? Myöhemmin niiden nimiksi annettiin Enrico Fermi ja Albert Einsteinin mukaan fermium ja einsteinium.
24. Kuka Helsingin yliopistossa siviilioikeuden profes-sorina vuosina 1983-2006 toiminut juristi toimi kantajan asiamiehenä Euroopan ensimmäisessä sellaisessa oikeusjutussa, jossa tupakoinut kuluttaja vaati tupak-kateollisuusyhtiö(i)ltä (Rettig ja Suomen Tupakka) tuotevastuuseen perustuvaa vahingonkorvausta tu-pakan aiheuttamista sairauksista? Asian käsittely eri oikeusasteissa kesti vuodesta 1988 peräti vuoteen 2001 asti (jos huomioidaan myös tuomionpurku-hakemus käsittelyineen niin vuoteen 2003). Jutun saadessa ratkaisunsa oli kantaja Pentti Aho jo kuol-lut. Tämän oikeudenkäynnin sivujuonteena kysyttä-vä juristi ajoi myös rikosasiaa vahingonkorvaus-oikeudenkäynnissä todistanutta anatomian profes-sori Ismo Virtasta vastaan perättömästä lausumasta tuomioistuimessa. Vuosina 2005-2010 hän oli aja-massa toista vahingonkorvauskannetta tupakkayhti-öitä (Amer ja BAT Finland) vastaan ns. kevytsavuk-keiden aiheuttamista sairauksista. Ajamansa tupak-kateollisuuden vastuuseen liittyvät oikeusjutut hän on hävinnyt: oman näkemyksensä mukaan kylläkin virheellisin ja osin tahallisesti väärin tehdyin ratkai-suin, jotka tehdessään tuomarit hänen väitteidensä mukaan ovat syyllistyneet virkarikoksiin ja törkeisiin virkarikoksiin.

kysymykset laati Tuomas Tumi Tampereelta

25. Minkä niminen tilavuusmittayksikkö on 2,83168466 kuutiometriä? Kyseinen yksikkö otettiin Yhdistyneen kuningaskunnan lakiin vuonna 1854 ja myöhemmin siitä muodostui kansainvälinen standardi. Yksikön käytöstä kansainvälisenä standardina luovuttiin porrastetusti vuosina 1982-1994, mutta termi esiintyy silti yhä esim. Suomen voimassaolevan lain tekstissä (suomen- ja ruotsinkielisessä muodossaan).
26. Minkä suurkaupungin julkisten rakennusten arkkitehtonisen länsimaistamissuuntauksen keskeinen toimija 1700- ja 1800-luvuilla oli Balyanin arkkitehtisuku useassa sukupolvessa?
27. Minkä niminen on Nathan Blecharczyk, Brian Chesky ja Joe Gebbia vuonna 2008 San Franciscossa perustama yhtiö, jonka ideana on ylläpitää internetissä alustaa, jonka kautta yksityishenkilöt voivat tarjota talojaan, asuntojaan tai niiden osia (tyypillisesti yhtä huonetta) lyhytaikaisesti vuokrattavaksi ja majoitusta tarvitsevat ihmiset puolestaan vuokrata niitä? Nettipalvelun avaamisen aikaan syksyllä 2008 oli Yhdysvalloissa käynnissä kampanjointi presidentinvaaleihin, joiden ennakkosuosikkeina (oikeaan osuneesti) pidettiin Demokraattisen puolueen ehdokasta Barack Obamaa ja Republikaanisen puolueen ehdokasta John McCainia. Vastaperustettu yhtiö käytti tätä hyväkseen hankkien alkutaipaleelleen rahoitusta myymällä Obama O's ja Cap'n McCains -merkkisiä aamiaismuroja. Aivan aluksi yhtiön sivuston välittämien majoituspaikkojen pääpaino oli San Franciscon seudulla, mutta tarjonta on laajentunut nopeasti ja nykyisin sivuston kautta löytää majoitusta lähes kaikista maailman maista. Tämänyhtiön ja sen nettipalvelun nimi oli aluksi hieman pitempi, mutta lyhennettiin vuonna 2009 nykyiseen muotoonsa. Vastaukseksi käy joko vanha pidempi tai nykyinen lyhyempi nimimuoto.
28. Vuoden 1999 kesäkuussa Ertl-yhtiö laski myyntiin Eternal Puzzle -nimisen ääri-aikean palapelin. Sen kehittänyt Christopher Monckton piti sitä mahdolltomana ratkaista ja luvattiin miljoonan Yhdysvaltain dollariin palkinto sille, joka sen ensimmäisenä ratkaisee, ja tarjouksen luvattiin ole-vaan voimassa neljä vuotta pelin julkaisusta. Sovittiin, että puolesta palkintosummaa vastaavat Monckton ja Ertl, puolesta summaa pelin jälleenympyjät. Brittiläiset matemaatikot Oliver Riordan ja Alex Selby saivat yh-

teistyössä pelin ratkaistuksi jo toukokuus-sa 2000, ja palkinto maksettiin heille saman vuoden elokuussa. Se oli kyllä hyvin varaa maksaa, sillä peli oli mennyt hyvin kaupaksi. Montako palaa kuului tä-hän ensimmäiseen Eternal Puzzle -palapeliin (myöhemmin on ilmestynyt uusia pelejä samalla tuotemerkillä)? Palojen määrää ei tarvitse tietää tarkasti. Pisteensä saa, jos vastaus on 75-125 % oikeasta luvusta ja puoli pistettä mikäli vastaus ei osu edellä mainittuun haarukkaan, mutta on 50-150 % oikeasta luvusta.

29. IBM-yhtiön kehittäessä 1980-luvun alussa ensimmäistä PC-tietokonettaan harmaita hiuksia kehittäjille aiheutti järjestelmän uudelleenkäynnistämisen hitaus sen syystä tai toisesta kaaduttua. Tämän vuoksi kehitystyöhön osallistunut David Bradley ohjelmoi järjestelmään sellaisen ominaisuuden, että järjestelmä voitiin nolata painamalla tiettyjä kolmea myöhemmin IBM:n tietokoneissa yleisesti käytetyn näppäimistön näppäintä. Mitkä ovat nämä kolme näppäintä? Kaikki näppäimet esiintyvät yllä olevassa näppäimistöä kuvaavassa kaaviossa. Kaksi oikeaa näppäintä vastamalla saa puoli pistettä.

30. Mitä samaa nimeä kuin pääkaupungistaan käytetään siitä valtakunnasta, jonka tosiasialiseksi hallitsijaksi tuli aviomiehensä kuoltua vuonna 267 Zenobia? Hänen johdollaan kyseinen imperiumi ensin kasvoi nopeasti valloittaen mm. Egyptin. Zenobian valtakausi kuitenkin päättyi jo vuonna 271 häviöön sodassa Roomaa vastaan.
31. Minkä nimisen yhdysvaltalaisen George Herrimanin piirtämän ja käsikirjoittaman sarjakuvan keskeinen teema on se, että Ignatz-niminen hiiri heittää sarjakuvan nimihahmoa tiilellä päähän? Oheisessa ruudussa nimihahmo on sanomalehden takana ja konstaapeli Pupp vie Ignatzia taas kerran vankityrmään tämän jälleen kerran heitettyä nimihahmoa tiilellä.
32. Mekaanisten kellojen kehityksessä eräs merkittävä innovaatio oli sveitsiläisten Georges Braunschweigin ja Fritz Martin 1930-luvulla keksimä Incabloc-järjestelmä. Mitä ominaisuutta kellossa tällä järjestelmällä pyrittiin ja onnistuttiinkin merkittävästi parantamaan?

kysymykset laati Tuomas Tumi Tampereelta

33. Kuka on tämä vuonna 1982 syntynyt malli, joka itse arvelee perineensä kasvopiirteensä venäläisruotsalaista sukujuurta olleelta isoäidiltään? Kuvat ovat Jean-Paul Gaultierin muotinäytöksistä vuosilta 2000 (vas.) ja 2001 (oik.).

34. Suur-Määriä hallinneella ruhtinas Rastislavilla olivat menneet sukset pahoin ristiin aiemman tukijansa, frankkeja hallinneen Ludvig Saksalaisen kanssa. Sen vuoksi Rastislav pyysi vuonna 862 Bysantin keisaria lähettämään valtakuntaansa lähetyssaarnaajia, jotka voisivat käännäyttää hänen alamaisiaan lännen kirkon ns. roomalaiskatolisuudesta idän kirkon ns. ortodoksisuuteen alamaisten omalla kielellä ja siten ohentaa hänen alamaistensa kirkollista yhteyttä ns. roomalaiskatolisuutta kannattaneiden frankkien kanssa. Bysantin keisari Mikael III lähetti Thessalonikista kotoisin olleen veljesparin. Veljekset olivat myöhemmistä vaiheistaan päätellen ehkä jonkinlaisia Konstantinopolin patriarkan ja Rooman paavin kaksoisagenteja, mutta heidän aloittamalaan työllä Suur-Määrissä oli kuitenkin kauaskantoisia vaikutuksia länsislaavien myöhempään kirkkopoliittiseen asemoitumiseen. Näiden veljesten nimet olivat alunperin ehkä Konstantinos ja Mikael, mutta he omaksuivat myöhemmin uudet nimet. Mitkä (etu)nimet?

35. Minkä kaupungin kartta on ohessa? Kartan siniset viivat ovat kaupungin sisäisiä aluerajoja.

36. Mitä matematiikassa tarkoittaa itseisarvo reaalityön tapauksessa

37. Tässä New Yorkissa sijaitsevassa vuonna 1884 valmistuneessa kerrostalossa ovat aikojen saatossa asuneet monet viihdemaailman kuuluisuudet, kuten näyttelijät Lauren Bacall, Judy Garland, Lillian Gish, Boris Karloff ja Jack Palan-ce, säveltäjä Leonard Bernstein, muusikko Roberta Flack, amerikkalaisen jalkapallon televisiokommentaattori John Madden sekä tanssija Rudolf Nurejev. Ehkä kuuluisin talon asukkaista on ollut muusikko John Lennon, joka vuonna 1880 ammuttiin tämän kotitalonsa porttikongissa. Kyseisen talon nimi esiintyy ainakin yhden

Yhdysvaltain osavaltion nimessä. Mikä on tämän rakennuksen nimi

38. Kuvassa näkyvästä sveitsiläisomisteisesta ja Saksassa rakennetusta kataranasta tuli vuonna 2012 ensimmäinen maailmanympärysmatkan suorittanut vesialus omassa käyttövoimaluokassaan. Se on myös kooltaan maailman suurin kyseistä käyttövoimaa hyödyntävä vesialus. Mikä on tämän aluksen käyttövoima?

39. Runo-Eddan editioihin yleensä ensimmäiseksi sijoitettu runo on Völuspá, jossa Völva kertoo Odinille tarinan. Tarina alkaa kertomuksella elämän synnystä ja etenee ennustukseen nykyisen maailman palamisesta Ragnarökissä ja uuden maailman syntymisestä tuhkasta. Millaiseen lajiin, rotuun tms. kategoriaan luokiteltava olento oli Ymir, joka tämän tarinan mukaan oli ensimmäinen elollinen olento?

40. Kenestä myös jälkimaineeltaan varsin kiistelystä henkilöstä on kyse? Hän saapui Suomeen vuonna 1918 aikeenaan taistella valkoisten puolella Suomen sisällissodassa. Sodan jälkeen hän sai vuonna 1920 Suomen kansalaisuuden ja aloitti vuonna 1921 vakinaisen palvelun Suomen armeijassa. Suomen armeijasta hänet pian erotettiin kun huomattiin hänen esittäneen perättömiä tietoja armeijaan liittyessään. Hän oli esittänyt sotilaspassin todisteena urastaan ensimmäisessä maailmansodassa, mutta hänen esittämänsä sotilaspassi ei ollut hänen vaan jonkun toisen suunnilleen samannimisen henkilön. Suomen kansalainen hän oli vuoteen 1953 asti. Hänellä on väitetty olleen eroottinen suhde Romanian kuningattarena vuosina 1914-1927 olleen ja vuonna 1927 leskeksi jääneen Marian kanssa. Kysyttävä henkilö oli ehdokkaana Nobelin rauhanpalkinnon saajaksi kahdeksan kertaa: Amsterdamin yliopiston historian professori ehdotti hänelle palkintoa vuosina 1952, 1953, 1954 ja 1955 ja Leidenin yliopiston historian professori vuosina 1957, 1958, 1959 ja 1960.

41. Kuka oli tämä Oulussa vuonna 1941 syntynyt jääpallolijja? Vuonna 1963 hän siirtyi Oulun Työväen Palloilijoista pelaamaan Helsingfors IFK:n joukkueeseen. Hänen urheilu-uransa huipuksi muodostui vuosi 1971, jolloin hän voitti maailmanmestaruusturnauksen maalikuninkuuden ja tuli valituksi Suomessa vuoden jääpallolijjaksi. Saman vuoden kesällä hän voitti toisen kerran urallaan maahockeyn Suomen mestaruuden. Jääpallon Suomen mestaruutta hän ei koskaan voittanut. Uransa aikana hän pelasi Smsarjassa jääpallon ja maahockeyn lisäksi myös

kysymykset laati Tuomas Tumi Tampereelta

- jalkapalloa. Vuoden 1971 lopulla hänen onnensa kuitenkin kääntyi: tapaninpäivän jääpallon SM-sarjatteluun verrytellessään hän törmäsi joukkueveriinsa, kaatui ja löi päänsä jäähän. Hänen saamansa vammat olivat niin pahat, että hän kuoli kaksi päivää myöhemmin sairaalassa. Kuollessaan hän oli pelannut suomalaisista eniten jääpallon A-maaotteluita ja myös tehnyt jääpallon A-maaotteluissa suomalaisista eniten maaleja.
42. Mikä eläinten laho jaetaan kahteen osalahkoon, joista erilaissuoniisiin (*Heteronerva*) mainitaan eri lähteissä kuuluvan n. 98 tai n. 99 % tämän lahon lajeista loppujen kuulussa *Exoporia* -osalahkoon? Kyseiseen lahkoon kuuluvia lajeja on löydetty n. 180 000.
43. Mistä johtuu kärpässienten nimi? Kysymyksellä toisin sanoen tarkoitetaan siis sitä, millä sellaisella tavalla kärpässienet (lähinnä punakärpässieni) liittyvät kärpäsiin, että niille on annettu nimeksi kärpässieni?
44. Vuonna 2007 perustettu yhtye yhdistelee ensimmäisen maailman elektronista musiikkia ja erään Afrikan maan kansanmusiikkia. Tästä Afrikan maasta ovat kotoisin yhtyeen alkuperäisjäsenistä laulaja Mai Lingani ja kitaristi Wende K. Blass. Yhtyeen muut perustajajäsenet olivat syntetisaattoria soittava Kurt Dahlke sekä rumpuja soittava György Ligetin lapsi Lukas Ligeti. Tämän yhtyeen nimi on _____ Electric. Mikä on nimen ensimmäinen sana (korvattu edellä alleviivauksella), joka myös on sen maan nimen alkuosa, josta Lingani ja Blass ovat kotoisin?
45. Minkä osakeyhtiön vähemmistöosakkaiksi sitä perustettaessa tulivat Kyösti Järvinen ja Toivo Mikael Kivimäki?
46. Minkä niminen on meksikolainen jättiläismäinen leipomoalan yritys, jonka tunnus on tämä yhtiön nimen alkukirjaimen (B) sisältävä leipurinhattu päässään ja esiliina päällään esiintyvä nallekarhu? Konsernin samanniminen Yhdysvaltain tytäryhtiö on onnistunut nousemaan Yhdysvaltain suurimmaksi leipomoalan yritykseksi huolimatta siitä, että yhtiön nimenä olevalla sanalla on englannin kielessä tietty negatiivinen konnotaatio, jota sillä espanjan kielessä ei samassa määrin ole. Suomen kielessä tämä sana negatiivisessa merkityksessään on englannin kielen vaikutuksesta nykyisin melko yleinen.
47. Oheisessa kuvassa olevan naisen nimi oli aluksi Su Pu. Hänen ollessaan kolmevuotias joku hänen sukulaisistaan oopiuminkäytönsä rahoittamiseksi sieppasi hänet ja myi perheelle, jossa hänen nimekseen tuli Wang Xiaohong. Myöhemmin lapsuudessaan hän siirtyi edelleen kolmanteen perheeseen, jossa sai etunimen Xiaohong sekä sen sukunimen, jolla sittemmin tuli tunnetuksi ja jota tässä kysytään. Hänen omaksumassaan taiteilijanimessä oli tämän sukunimen lisäksi "kaunista jadea" tarkoittava sana Xuán. 1930-luvulla hänestä tuli mandariinikielisen kulttuurin kuuluisimpia laulajia ja elokuvanäyttelijöitä. Oheinen kuva on hänen läpimurtonaan näyttelijänä pidetystä elokuvasta, vuonna 1937 valmistuneesta *Kadun enkelistä* (*Mǎlù tiānshì*). Myöhemmin hänen mielenterveytensä järkkyy ja hän kuoli 39-vuotiaana vuonna 1957. Mikä oli hänen kasvatusperheeltään saamansa ja taiteilijanimensä osana käyttämänsä sukunimi?
-
48. Mihin Yhdysvaltojen osavaltioon rakennettiin Tacoma Narrow Bridge -niminen silta, josta valmistuessaan tuli pääjanteen jännevälin perusteella maailman kolmanneksi pisin riippusilta? Silta avattiin 1.7.1940. Sen rakenteiden suunnittelu oli kuitenkin epäonnistunut ja se romahti jo 7.11.1940.
-
49. Julián Juderías julkaisi vuonna 1914 kirjan, jossa kritisoi historiankirjoituksessa vallinnutta tapaa esittää Espanjan ja espanjalaisten toimet siirtomaiden valloittamisessa ja niiden hallinnossa hänen näkemyksensä mukaan liian kielteisessä valossa. Juderías sai näkemykselleen seuraajia, ja toisaalta myös kritikoita, ja aiheesta kehkeytyi pitkään jatkunut historiantulkinnallinen debatti. Mikä on se käsite, jota Juderías tuossa teoksessaan (myös sen nimesä) käytti kuvaamaan silloin historiankirjoituksessa vallinnutta kerrontatapaa ja mikä puolestaan vastakäsite, jota kriitikot ryhtyivät käyttämään Juderíasin näkemystä seuranneiden (ja edelleen espanjalaismyönteisempään suuntaan kehittäneiden) historioitsijoiden kerrontatavasta? Kumpikin käsite on suomenkielisessä muodossaan kaksisanainen.
50. Joulukuussa 2014 ja/tai tammikuussa 2015 Tyynelle valtamerelle ilmestyi vedenalaisen tulivuorenpurkauksen seurauksena uusi saari, jonka pinta-alaksi arvioitiin n. kolme km² ja korkeudeksi enimmillään n. 250
-

kysymykset laati Tuomas Tumi Tampereelta

metriä merenpin-nasta. Ei ole varmuutta jääkö saari pitkäikäiseksi vai vajoaako se takaisin mereen lähitulevaisuudessa. Minkä valtion alueella tämä saari on?

51. Keiden kahden muun eurooppalaisen henkilön Yhdistyneen kuningaskunnan kuningattarena vuosina 1837-1901 olleen Viktorian lisäksi on nimetty ns. Afrikan suurista järvistä ne, jotka laskevat vetensä Valkoiseen Niiliin? Molemmat kysyttävät järvet ovat Kongon demokraattinen tasavalta -nimeä käyttävän valtion (ent. Zaire) ja Ugandan välisellä rajalla. Suurempi järvistä oli Mobutu Sese Sekon valtakaudella nimetty Zairaissa Mobutun mukaan ja pienempi Idi Aminin valtakaudella Ugandassa Aminin mukaan.

52. Minkä kirjallisuus-, elokuva- ja televisiohahmon tunnuskuviota on tällainen tikku-ukko?

53. Minkä ruoka-aineen mukaan kutsutaan selkeästä tekstistä, jossa joko humoristisen tai muunlaisen esteettisen vaikutuksen aikaansaamiseksi pääosin jollain kielellä olevaan tekstiin sijoitetaan väliin jonkun toisen kielen sanoja ja/tai kieliopillisia rakenteita? Tyylikeino on sinänsä vanhempi, mutta kysyttävä nimitys syntyi sen jälkeen kun padovalainen Tifi Odasi julkaisi joko vuonna 1488 tai 1489 latinaa ja italiaa sekoittavan runoteoksen, jonka nimessä tämä ruoka-aineen nimi esiintyy.

54. Meksikolainen Rodolfo Guzmán Huerta – taiteilijanimeltään El Santo – esiintyi vuosikymmenien ajan julkisissa esiintymisissään aina maski kasvoillaan, kunnes vuonna 1984 ollessaan vieraana televisiossa Contrapunto-keskusteluohjelmassa yllättäen paljasti kasvonsa suorassa lähetyksessä. Suunnilleen viikkoa tuon tapauksen jälkeen hän kuoli sydänkohtaukseen. El Santo oli Meksikossa erittäin suosittu hahmo ja teki mittavan uran myös elokuvanäyttelijänä, mutta mikä oli se ammatti, jossa toimiessaan Guzmán Huerta ryhtyi käyttämään maskia ja vuonna 1942 myös El Santon identiteettiä?

55. Ketä entistä Rooman keisaria kuvaa tämä Rooman Capitolium-kukkulalla oleva ratsastajapatsas, ja millä vuosisadalla tämä alla vasemmalla olevan kuvan esittämä patsas valettiin?

56. Kuvassa näkyvä rakennelma tunnetaan poliittisesta leiristä

riippuen eri nimillä –yhtenä esimerkkinä Häpeämuri. Se on n. 2700 kilometrin pituinen ja rakennettu pääasiassa hiekasta. Mikä valtio muurin on rakennuttanut?

57. Minkä tieteenalan debatissa keskeiset kilpailevat selitysmallit 1700-luvun lopulla olivat neptunismi ja plutonismi? Johann Wolfgang von Goethe kannatti neptunismia ja kirjoitti näytelmänsä Faust kohtauksen, jossa antiikin ajan filosofit Anaksagoras ja Thales käyvät dialogin, jossa Anaksagoras esittää plutonistisen teorian ja Thales neptunistisen.

58. Oheisessa Ivan Bilibinin tekemässä piirroksessa ratsastaa slaavilaisissa kansantarinoissa esiintyvä hahmo Kaštšei Kuolematon (nimi on Kaštšei venäjän kielessä, muissa slaavilaisissa kielissä nimiasu yleensä poikkeaa siitä). Kaštšein edesottamukset ovat muutenkin olleet melko yleinen aihe venäläisessä taiteessa. Nikolai Rimski-Korsakov esimerkiksi sävelsi *Kuolematon Kaštšei* (*Kaštšei Bessmertnyi*)-nimisen oopperan ja kirjoitti siihen libretton. Kaštšei on keskeisessä osassa myös Rimski-Korsakovin oppilaan Igor Stravinskin säveltämässä baletissa *Tulilintu* (ranskaksi *L'Oiseau de Feu*, venäjäksi *Žarptitsa*). Miksi Kaštšein henki kansantarinoiden mukaan oli muihin ihmisiin verrattuna niin sitkeässä, että tätä kutsuttiin Kuolemattomaksi?

59. Mikä on tämä kaksisirkkaisten luokkaan kuuluva kasvilaji? Se on varhaisin kasvi jota tiedetään viljellyn tätä nykyä Suomeen kuuluvalla alueella. Kouvolan seudulla tehdyt siitepölytutkimukset osoittavat kasvia viljellyn siellä jo n. 5300 eaa. Vielä 1800-luvulla se oli Suomessa hyvinkin yleinen viljelykasvi, mutta nykyisin sen viljely Suomessa on vähäistä. Venäläisessä ruokakulttuurissa tällä kasvilla on vahva asema. Nykyisin maailman suurimmat tämän kasvin tuottajavaltiot ovat Venäjä ja Kiina.

60. Minkä Balkanin niemimaalla sijainneen muinaisen kaupungin portti on ollut oheisten kuvien esittämä portti, jota kutsutaan Leijonaportiksi siihen sisältyvän kahta leijonaa

kysymykset laati Tuomas Tumi Tampereelta

- muistuttavaa hahmoa kuvaavan korkokuvan takia? Korkokuva on peräisin 1200- tai 1300-luvulta eaa.
61. Axel Laurell kirjoitti vuonna 1773 ilmestyneessä ja Suomessa huomattavan vaikutusvaltaiseksi muodos-tuneessa kirjasessaan seuraavanlaisen ennusteen: *”Jos lasten edes olis fati äynnän _____ia, nihn ei he olis niijn suuri wattaiset kuin nyt, waan hoikat. Ei he tulis myös niijn paljo syöpäi-siksi, kuin monda heistä nyt owat, waan he kaswai-sit woimallisimmaxi, ja heistä tulis nopsamba ja wahwemba wäke. Ja minä uskon, että he myös estäisit monda tautia, ja ei niijn monda kuolis sijnë kaswawasa ja parahasa ijässä.”* Mikä ruoka-aine on mainittu siinä kohdassa, joka lainauksessa edellä on korvattu alleviivauksella? Ei tarvitse tietää Laurellin käyttämää vanhentunutta nimitystä vaan ruoka-aineen nykyaikainen nimi riittää.
62. Brasilialaisen taiteen historiassa on perinteisesti kerrottu vuosina 1738-1814 eläneestä kuvanveistäjästä Antônio Francisco Lisboa, joka olisi 1770-luvulla menettänyt lepran tai muun sairauden vuoksi sormensa, mutta jatkanut silti mestariteosten tekemistä siten, että veistotyökalut olisivat olleet sidottuna hänen käteensä. Nykyisin on kuitenkin olemassa vahvoja epäilyksiä, että tarina sormettomasta kuvanveistäjästä on tekaistu ja että vaikka tämän niminen kuvanveistäjä onkin ollut ole-massa, ei hän oletetta-vasti olisi tehnyt lähes-kään kaikkia tekemik-seen perinteisesti luettuja töitä. Lisboan on väitetty olleen myös arkkitehti, mutta siitäkään ei ole kunnollisia todisteita. Tämä myyttinen (ei siis välttämättä todellinen) brasilialai-sen barokkitaiteen hahmo tunnetaan yleisemmin nimellä, joka on diminutiivimuoto raajarikkoa tar-koittavasta sanasta. Millä nimellä? Ohessa on kuvia Lisboan tekemiksi väitetyistä töistä: Congonhasin kaupungissa sijaitsevat 12 vuolukivestä tehtyä pat-sasta, jotka kuvaavat Vanhassa testamentissa pro-feetoiksi väitetyjä 12:ta henkilöä – vasemmassa kuvassa heistä Hoosea, keskellä Daniel ja oikealla yleiskuva Unescon maailmanperintöluetteloonkin otetusta Bom Jesus de Matozinhos -kirkosta, jonka edustalla mainitut 12 veistosta sijaitsevat.
63. Mitä toista alkuainetta (raudan lisäksi) rautavaltai- sessa metalliseoksessa on oltava yli 10 %, jotta seoksesta voidaan käyttää nimitystä ruostumaton teräs?
64. Tämä Pietarissa Nevajoen ylittävä siltakompleksi koostuu kahdesta vierek- käisestä sillasta, joista vanhempi rakennettiin vuosina 1910-1912 (myöhemmin uudistettu perusteellisesti) ja uudempi vuosina 1983-1987. Minkä maan nimi esiintyy tämän siltakompleksin nimessä? Suurin osa vanhemman sillan rakentamisen rahoituksesta oli peräisin kyseisestä maasta.
65. Maailman suurimpana ei-valtiollisena kehitysapujärjestönä ainakin järjestön työntekijöiden määrällä mitaten pidetään BRAC-nimistä järjestöä. Työntekijöitä sillä laskettiin vuonna 2014 olevan n. 115 000. Sen kehitysprojektien väi- tetään tavoittavan kohteikseen yli 120 miljoonaa ihmistä. Järjestöllä on nykyisin toimintaa monissa maissa, mutta mikä on järjestön kotimaa, jossa se vuonna 1972 perustettiin – aluksi ennen kaikkea tarkoituksena tukea pakolaisten paluuta kotiseuduil- leen? Järjestön nimi on alkuaan ollut pidempi, ja lyhentyynyt myöhemmin nykyiseen asuunsa.
66. Minkä nimisessä vuonna 1895 ilmestyneessä romaanissa esiintyy kaksi ihmislajia: maan päällä elävä ihmislaji *eloiit* ja pääasiallisesti maan alla elävä ihmislaji *morlokkit*?
67. Ovidiuksen kirjoittamassa fiktiivisessä teoksessa *Muodonmuutoksia (Metamorphoseon libri)* kerrotaan tarina Afrodite ja Hermes -jumalien yhteisestä lap- sesta, joka kylpiessään Halikarnassoksen (nyk. Bodrum) lähitöllä sijaitsevassa lähteessä joutuu lähteen najadi Salmakiin raiskausyhteyden uhriksi. Hänen vastustellessaan Salmakis rukoilee jumalilta, että nämä liittäisivät heidät rakkaudessa ikuisesti yhteen. Jumalat järjestävät asian siten, että Salma- kiin ja hänen uhrinsa kehot yhdistyvät. Minkä nimi- nen on tämä Afroditen ja Hermeen lapsi?
68. Vuonna 1881 Marcus Daly osti Butten kaupungin lähellä Montanassa Yhdysvalloissa sijainneen pie- nen hopeakaivoksen. Tämän kaivoksen nimeä tus- kin muuten tässä kysyttäisi, mutta Daly nimesi sen mukaan yhtiönsä, joka hankki yhä lisää kaivoksia – varsinkin kuparikaivoksia – ensin Butten lähiympä- ristöstä ja muualta Montanasta ja sitten muualtakin Yhdysvalloista. Vuonna 1899 Daly suojautui

kysymykset laati Tuomas Tumi Tampereelta

Rotschildien suvun valtauspyrkimyksiltä yhtiössä liittoutumalla William Rockefellerin ja eräiden muiden Rockefellerien suvun vaikutuspiirissä olleiden liikemiesten kanssa: tällöin he muodostivat Amalgamated Copper Mining Company -nimisen yhtiön. Silloin siis yhtiön nimestä jäi pois vuonna 1881 hankitun hopeakaivoksen nimi. Daly kuoli vuonna 1900. Kuparin hinta nousi 1900-luvun alkuvuosina voimakkaasti mm. Yhdysvaltain yhteiskunnan sähköistämisen vuoksi, ja Amalgamated Copper Mining -yhtiö kasvoi nopeasti. Vuonna 1915 yhtiö palasi uudelleen nimeen, jossa esiintyi vuonna 1881 hankitun montanalaisen hopeakaivoksen nimi. 1920-luvulla metalliraaka-aineiden hinnat nousivat edelleen ja yhtiö jatkoi kasvuaan laajentaen kaivostoimintaansa myös Meksikoon ja Chileen. 1920-luvulla se oli jonkin aikaa joidenkin lähteidenmukaan maailman neljänneksi suurin liikeyritys. Vuosina 1928-1929 yhtiötä siinä vaiheessa hallinneet Percy Rockefeller ja John Ryan keinottelivat yhtiön osakkeilla ns. pumppaa ja dumpkaa (engl. pump and dump) -menetelmällä saaden niiden arvon nousemaan yli kolminkertaiseksi n. kolmen kuukauden aikana (joulukuusta 1928 maaliskuuhun 1929) ja onnistuen pelaamaan pienosakkaat yhtiöstä ulos. Tällainen menettely oli vielä tuohon aikaan laillista Yhdysvalloissa ja muualakin, vaikka on nykyisin yleisesti kiellettyä. Tämän yhtiön ja muutaman muun yhtiön osakkeilla 1920-luvun lopulla suoritettua pumppaa ja dumpkaa -keinottelun on arvioitu olleen vahvana taustatekijänä vuoden 1929 lokakuussa tapahtuneeseen ja ns. Suureen lamaan johtaneeseen pörssiromahdukseen. Laman myötä metallien hinnat laskivat ja tämänkin yhtiön arvo kutistui murto-osaan pörssiromahdusta edeltäneestä. Yhtiö säilyi kuitenkin hengissä, vaikka ei enää entiseen loistoonsa palanutkaan. Toisinaan sillä oli hieman parempia aikoja: toisen maailmansodan nostaessa metallien hintoja ja uudelleen 1950-luvulla aiempaa kehittyneempien louhintamenetelmien myötä. Vuonna 1971 Chilessä valtaan tullut sosialistihallitus kansallisti yhtiön Chilessä olleen Chuquicamatan kaivoksen, jolloin yhtiön kuparintuotanto romahti kolmannekseen aiemmasta ja rahoitusasema heikkeni dramaattisesti. Vaikka Meksikon Institutionaalinen vallankumouspuolue oli jo vuosikymmeniä sietänyt yhtiön toimintaa Meksikossa, rohkaistui se ilmeisesti Chilen esimerkistä ja myös yhtiön Meksikossa ollut kuparikaivos kansallistettiin vielä samana vuonna. Näistä vuoden 1971 menetyksistä yhtiö ei enää kunnolla toipunut. Vuonna 1977 se myytiin Atlantic Richfield -yhtiölle ja lakkasi olemasta itsenäisenä yhtiönä. Mikä A-kirjaimella alkava eläimen nimi oli sillä Dalyn vuonna 1881 ostamalla hopeakaivoksella, josta yhtiön tarina

alkoi? Tämä nimi siis oli yhtiön nimessä vuosina 1881-1899 ja uudelleen vuosina 1915-1977. Eläimen nimi on kaivoksen nimessä englanninkielisessä muodossaan, mutta suomenkielinen muoto ei eroa siitä paljoakaan.

69. Minkä nimisellä kielellä on kirjoitettu theravada-buddhalaisuuden piirissä pyhänä pidettävä kirja Tipitaka ja suurin osa muistakin varhaisimmista tunnetuista buddhalaisista teksteistä? Theravada-suuntauksessa se on myös liturginen kieli. On kiistanalaista onko tämä kieli ollut joskus jossain puhuttu kieli vai alusta asti vain kirjallisiin ja muihin muodollisiin tarkoituksiin käytetty ns. keinotekoinen kieli. Kielen nimen suomalainen kirjoitusasu tarkoittaa myös eräänlaista pakkaustapaa.
70. Minkä nimisen vuonna 1975 ilmestyneen ainakin pääosin Dordognen maaseudulla Ranskassa kuvattun elokuvan ohjasi Louis Malle ja kuvasi Sven Nykvist?
71. Minkä niminen Sompion alueen aapasuo oli Suomen laajin avosuo, mutta jäi lähes kokonaan Lokan tekojärven veden alle 1960-luvulla?
72. Ensimmäinen kirjailijan oikealla nimellä julkaistu suomalaisen naispuolisen runoilijan runokokoelma oli vuonna 1855 julkaistu *Små diktförsök*. Mikä oli sen kirjoittaneen runoilijan sukunimi? Hän syntyi Pietarsaareissa vuonna 1808 ja kuoli Helsingissä vuonna 1891. Hänen etunimensä olivat Ulrika Carolina, joista Carolina oli kutsumanimi.
73. Pariisiin valmistui vuonna 1867 kirkko, jonka nimeksi annettiin Église de la Sainte-Trinité ("Pyhän kolminaisuuden kirkko"). Tätä kirkkoa käyttävä seurakunta kuuluu Rooman paavin johtamaan itseään katolisenä pitävään uskonnollis-poliittiseen liikkeeseen. Vuonna 1869 mainittuun kirkkoon valmistuivat kuuluisan ranskalaisen urkusuunnittelija Aristide Cavaillé-Collin suunnittelemat urut. Siitä alkaen tässä kirkossa on ollut vain seitsemän eri henkilöä vakituisena pääurkurina. Eniten urkuriensa vähäiseen määrään vaikuttaa se, että tämän kirkon urkurin virassa vuonna 1931 aloittanut henkilö piti virkaa hallussaan peräti vuoteen 1992 asti – toisinaan sitä aktiivisemmin ja toisinaan vähemmän aktiivisesti hoitaen. Kuka 1900-luvun taidemusiikin merkittäviin vaikuttajiin luettava henkilö oli tämä vuosien 1931-1992 urkuri?
74. Minkä maan pääkaupungista käytetään toisinaan nimitystä "maailman rikšapääkaupunki"? Kaupungin luvalla toimivia rikšoja tässä kaupungissa on n. 85

kysymykset laati Tuomas Tumi Tampereelta

- 000, mutta todellisuudessa liikennöivien riksojen määrän arvioidaan olevan paljon suurempi – n. 400 000.
75. Euroopan Unionin yhteinen tilastollisten alueyksiköiden nimikkeistö (NUTS) jakaantuu kolmeen tasoon (NUTS 1, NUTS 2 ja NUTS 3 -tasot). Suomi on jaettu kahteen NUTS 1 -tason alueeseen (pääalueet), viiteen NUTS 2 -tason alueeseen (suuralueet) ja 19:ään NUTS 3 -tason alueeseen (maakunnat). Minkä nimiset ovat kaksi järjestelmän ykköstasoon kuuluvaa pääaluetta joihin Suomi jakaantuu? Niiden koodit NUTS-järjestelmässä ovat FI1 ja FI2.
76. Missä Amerikan valtiossa sijaitsevat kaksi tulivuorta ovat Pitonit – Gros Piton ja Petit Piton? Ne on kuvattu tyyliteltyinä kyseisen maan lippuun siten, että Petit Piton on etualalla ja korkeampi Grand Piton sen takana.
77. Ketä oletetaan kuvaavan korkokuvan vasemmanpuoleisen hahmon tässä kaiketi maailman tunnetuimpiin kuuluvassa asiakirjassa? Oikeanpuoleisen hahmon oletetaan olevan auringonjumala Shamash – siis ilmeinen mielikuvitusshahmo.
78. Mitä nimeä käytetään siitä psykologian suuntauksesta, jonka eräänlaisena tunnuksena pidetään Kurt Koffkan muotoilemaa lausetta: ”Kokonaisuus on eri asia kuin sen osien summa”? Kyseisessä suuntauksessa tutkimus on keskittynyt etenkin näköhavaintojen psykologisen prosessoinnin tutkimiseen. Havaintojen psykologisen prosessoinnin lainalaisuuksista on suuntauksen piirissä muotoiltu kahdeksan kohtainen lakien luettelo, johon kuuluvat ”hyvän muodon laki”, ”läheisyyden laki”, ”hyvän jatkon laki”, ”samankaltaisuuden laki”, ”sulkeutuvuuden laki”, ”symmetrian laki”, ”yhteisen liikkeen laki” ja ”ajallisen lähekkäisyyden laki”. Mainituista esim. sulkeutuvuuden lain esitetään selittävän sitä, että monissa tapauksissa epäselvääkin käsialaa (joka siis tavallaan on väärin kirjoitettua) kyetään lukemaan, usein verraten helpostikin.
79. (Länsi)saksalainen Bernhard Grzimek oli Frankfurt am Mainin eläintarhan pitkäaikaisen johtaja ja tunnettu eläinaiheisten kirjojen kirjoittaja ja toimittaja sekä eläinaiheisten elokuvien ja televisio-ohjelmien tekijä ja eläintensuojelun aktivisti. Minkä niminen on hänen käsikirjoittamansa ja ohjaamansa vuonna 1959 ilmestynyt elokuva, josta hän sai vuonna 1960 Yhdysvaltain elokuvataide- ja tiedeakatemialta parhaan dokumentin Oscar-palkinnon? Toiseksi käsikirjoittajaksi ja ohjaajaksi elokuvalle on merkitty hänen poikansa Michael Grzimek, joka tämän elokuvan teon yhteydessä kuoli tapaturmaisesti ohjaamansa seepuran väreän maalatun lentokoneen maahansyöksyssä.
80. Euroopan parlamentin vaalit pidettiin viimeksi vuonna 2014. Silloin vanhin valituksi tullut oli vuonna 1922 syntynyt vasemmistopoliitikko, joka sai vuonna 1959 Maailman rauhanneuvoston rauhanpalkinnon ja vuonna 1963 Leninin kansainvälisen rauhanpalkinnon. Euroopan parlamentissa hän ei jaksanut istua koko vaalikautta, joka olisi jatkunut vuoteen 2019 asti, vaan luopui paikastaan vuoden 2015 heinäkuussa. Toisaalta hän viihtyi kyllä parlamentissa pidempään kuin vuosikymmeniä sitten ollessaan edellisen kerran Euroopan parlamentin jäsenenä. Silloin hän istui parlamentissa vain puolisen vuotta, minkä jälkeen jätti paikkansa lähteäkseen toteuttamaan paikallisen ruohonjuuridemokratian kokeilua eräällä kotimaansa paikkakunnalla. Kansainvälinen kuuluisuus hänestä tuli jo nuorena, kun hän 30.5.1941 erään toverinsa kanssa poisti Saksan hakaristolipun erästä hyvin kuuluisasta paikasta, johon se oli nostettu liehumaan. Missä kaupungissa mainittu lipunlaskuoperaatio 30.5.1941 suoritettiin?
81. Oheisen kuvan henkilö syntyi Ritzeraussa Lyypekin lähistöllä vuonna 1825. Vuonna 1852 hän sai työpaikan Suomesta Nuutajärven lasitehtaan kirjantallustajana ja kassanhoitajana. Vuonna 1859 Nuutajärven lasitehdas avasi myymälän Helsingin Kauppatorin reunalle ja hänestä tuli myymälän johtaja. Vuonna 1862 hän osti johtamansa myymälän lasitehtaalta itselleen. Kuka on kuvassa?
82. Yhdysvaltalainen televisiotietokilpailu *Are You Smarter Than a 5th Grader* on kilpailujärjestelmältään samantapainen kuin *Who Wants To Be a Millionaire*. Molemmissa edetään kysymys kerrallaan ja seuraavan kysymyksen saa pääsääntöisesti katsoa ennen kuin päättää vastaako siihen vai tyytykö siihen mennessä tienaa miänsä palkintorahoihin. *Are You Smarter Than a 5th Grader* -kilpailussa tämä ei kuitenkaan päde enää päävoittoa koskevas-
79. (Länsi)saksalainen Bernhard Grzimek oli Frankfurt am Mainin eläintarhan pitkäaikaisen johtaja ja tunnettu

kysymykset laati Tuomas Tumi Tampereelta

sa (siis viimeisessä mahdollisessa) kysymyksessä. Sen kysymyksen osalta *Are You Smarter Than a 5th Grader* -ohjelmassa kerrotaan ensin vain kysymyksen aihepiiri, ja kilpailijan on jo siinä vaiheessa päätettävä tyytykö siihen mennessä tienaamiinsa rahoihin vai katsooko viimeisenkin kysymyksen. Tähän mennessä *Are You Smarter Than a 5th Grader* -ohjelmassa vain kaksi kilpailijaa on voittanut päävoiton (miljoona dollaria). Toinen heistä oli kilpailun aikaan Georgian osavaltion kouluhallinnon päällikkönä työskennellyt Kathy Cox. Hän kilpaili vuonna 2008 ja viimeisenä kysymyksenä häneltä kysyttiin kuka on ollut pisimpään Ison-Britannian hallitsijana. Oikea vastaus oli (vielä silloin) kuningatar Viktoria. Cox menetti ohjelmasta voittamansa rahat, kun hänet vielä samana vuonna asetettiin konkurssiin aviomiehensä epäonnistuneiden liiketoimien seurauksena. Toinen *Are You Smarter Than a 5th Grader* -ohjelman päävoiton voittaja on George Smoot, jolta vuonna 2009 viimeisenä kysymyksenä kysyttiin missä Yhdysvaltain osavaltiossa on Acadian kansallispuisto. Oikea vastaus oli Maine. Pienempään palkintosummaan kuin tässä tietokilpailussa Smoot oli joutunut tyytymään vuonna 2006, kun voitti Nobelin palkinnon. Silloin palkintosumma vastasi n. 1,4:ää miljoonaa Yhdysvaltain dollaria, mutta Smoot ei saanut sitä yksin vaan joutui jakamaan summan kanssapalkittunsa John C. Matherin kanssa. Minkä alan Nobelin palkinnon Smoot ja Mather voittivat?

83. Yhdysvaltalainen tietokoneanimaatioon erikoistunut yhtiö Blue Sky Studios perustettiin vuonna 1987. Aluksi se keskittyi tekemään animaatiota tilaustyönä mainoksiin sekä sellaisiin elokuviin, jotka pääosin oli toteutettu muutoin kuin animaatiotekniikalla. Vuonna 1997 yhtiö sai vahvemman taloudellisen selkänöjan, kun 20th Century Fox osti sen. Siten yhtiöllä oli mahdollisuus ryhtyä toteuttamaan suurisuuntaisempia omia tuotantoja kuin aiemmin. Minkä niminen on vuonna 2002 ilmestynyt ensimmäinen Blue Sky Studiosin tuottama pitkä animaatioelokuva? Se menestyi varsin hyvin ja studio on sen jälkeen tuottanut useita muitakin hyvin menestyneitä elokuvia – myös jatko-osia tässä kysyttävälle elokuvalle.
84. Aineen kiinteät olomuodot jaetaan kahteen pääluokkaan sen mukaan ovatko atomit ja/tai molekyylit ehtineet jäähtyessään muodostaa säännöllisiä rakenteita vai eivät. Mitä nimityksiä näistä kahdesta kiinteän aineen pääluokasta käytetään?
85. Jokibifurkaatio tarkoittaa tilannetta, jossa joki haautuu kahtaalle siten, että siitä lähtee pistojoki toi-

seen vesistöön kuluvaan jokeen. Maailman suurimpana luonnollisena bifurkaatiokena pidetään Casiquiaren kanavaa, jonka kautta Etelä-Amerikassa osa Orinocon yläjuoksun virtaamasta virtaa Rio Negroon ja siitä edelleen Amazoniin, jota pitkin laskee Atlantiin osan vedestä laskiessa Atlantiin Orinocoa pitkin. Minkä n. 52 km pituisen joen mainitaan olevan maailman toiseksi suurin luonnollinen bifurkaatiojoki? Sen kautta n. 57 % Tornionjoen yläjuoksun virtaamasta virtaa Kalixjokeen (Kainuunjoki, Kainuunväylä), jota pitkin laskee Itämereen. Voi vastata suomen-, ruotsin- tai meänkielisen nimen.

86. Kuka vuonna 1967 syntynyt, lapsuudestaan suurimman osan Kuwaitissa asunut ja aikuisiällä Oulussakin vierailut henkilö keksi opiskeluaikoinaan yhdessä erään ystävänsä kanssa menetelmän, jolla saatiin analysoitua aiempaa tarkemmin kuka kilpailijoista on painanut nappia ensimmäisenä sellaisessa televisiotietokilpailussa, jossa vastausvuoro on tarkoitus antaa nappia ensimmäisenä painavalle kilpailijalle?
87. Armeniassa vaikutti pitkään (n. 1000 vuoden ajan) aatelissuku, joka nousi siellä vaikutusvaltansa huipulle vuonna 861, kun sen edustaja Ashot (Ashot I) julistettiin persialaisen perinteen mukaisesti kuninkaiden kuninkaaksi. Suvun viimeiset Armenian haarat sammuiivat 1100-luvulla. Suvulla oli kuitenkin haara myös nykyisin Georgiana tunnetulla alueella. Cyril Toumanoffin mukaan Georgiaan ensimmäisenä saapunut suvun edustaja olisi ollut sinne vuonna 772 saapunut armenialaisen hallitsijan poika Vasak. Myös Georgiassa suku pääsi erittäin vaikutusvaltaiseen asemaan. Se yhdisti 900- ja 1000-lukujen vaihteessa suurinpiirtein ne alueet, jotka nykyisin tunnetaan Georgiana ja hallitsi tätä Sakartvelon kuningaskuntaa 1400-luvun lopulle asti. Silloin valtakunta hajosi, mutta sen jälkeenkin suvun eri haarojen hallinnassa pysyivät Kartlin, Kakhetin ja Imeretin kuningaskunnat. Se pysyi näillä alueilla enemmän tai vähemmän vallassa aina vuoteen 1801 asti, jolloin Venäjän keisari Aleksanteri I päätti siirtää suvun syrjään vasallihallitsijan asemastaan. Sen jälkeen suku jäi elämään tavallista aateliselämää ilman laajempaa poliittista vaikutusvaltaa. Bolševikkien Venäjällä vuonna 1917 suorittaman vallankumouksen yhteydessä suvun edustajat pakenivat pääasiassa Espanjaan. Suvulla on nykyisin kaksi kilpailevaa päämiestä eri sukuhaaroista, mutta koska näistä kilpailijoista toisella (Mukhrati-haaran David) on vuonna 2011 syntynyt poika (kuvassa oleva prinssi Giorgi), jonka

kysymykset laati Tuomas Tumi Tampereelta

äiti on kilpailevan päämiehen (Gruzinsky-haaran Nugzar) tytär, haarojen yhdistyminen vaikuttaa mahdolliselta tulevaisuudessa. Mikä on tämän georgialaisen valtansa menettäneen dynastian nimi (Armeniassa vaikuttaneista suvun haaroista ja esi-isistä käytetyt nimitykset eroavat tästä hieman)? Suomesa tämän suvun edustajista ehkä tunnetuin on Suomen sotaankin osallistunut ja myöhemmin Borodinon taistelussa kuolettavasti haavoittunut Venäjän armeijan kenraali. Hänen mukaansa nimettiin toisessa maailmansodassa Neuvostoliiton kesäkuussa 1944 Saksaa vastaan aloittama hyökkäys Valko-Venäjän ja Ukrainan rintamaosilla. Tätä hyökkäystä pidetään massiivisimpana maailman sotahistoriassa. Siihen osallistui eri tietolähteiden mukaan n. 1,7 miljoonasta n. 2,3 miljoonaan neuvostoliittolaista sotilasta, n. 2700-5800 panssarivaunua ja n. 5300-7800 lentokonetta. Hyökkäyksen seurauksena Saksan rintamalinja työnnettiin Veikseljoen tasalle.

88. Minkä maan presidentti oli Aden Abdulle Osman Daar (tunnettu yleisesti myös lyhemmällä nimellä Aden Adde), joka istuvana presidenttinä hävisi presidentinvaalin vuonna 1967 ja josta silloin tuli tietävästi ensimmäinen afrikkalainen valtionpäämies joka luopui vapaaehtoisesti vallasta kärsimänsä vaalitappion vuoksi? Hän kuoli vasta 99-vuotiaana 8.6.2007 ja vielä samana päivänä hänen kotimaansa pääkaupungin kansainvälinen lentoasema nimettiin hänen mukaansa.

89. Minkä yhtyeen äänilevyjä ovat vuonna 1994 ilmestynyt *Tales from the Thousand Lakes*, jonka laulujen sanoitukset perustuvat *Kalevalaan* ja vuonna 1996 ilmestynyt *Elegy*, jonka laulujen sanoitukset perustuvat *Kantelettareen*?

90. Venäjän valtiojohdon strategisista töppäyksistä yksi ilmeisimmistä lienee Alaskan ja Aleuttien myyminen Yhdysvalloille vuonna 1867. Kauppahinta oli 7,2 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria. Rahat Venäjä "tarvitsi" hovin hienosteluun. Alaskan ja Aleuttien luonnonvarojen hyödyntäminen oli vielä tuolloin vähäistä, koska oli joko liian kallista (esim. puutavaran tapauksessa) tai ajan tekniikalla mahdotonta (esim. öljyn tapauksessa). Ei Yhdysvalloillakaan alueelle aluksi varsinaisesti käyttöä ollut, mutta ilmeisesti kuitenkin Venäjän lyhytnäköistä katsantoa parempi ymmärrys alueen pitkän aikavälin potentiaalisuudesta investointikohteena (talouspoliittisessa ja/tai valtapoliittisessa mielessä). Mikä on se merivedessä elävä turkiseläin, jonka vuotien kauppa oli ollut Venäjän tuottoisin taloudellisen toimeliaisuuden sektori hallitsemallaan Alaskan ja Aleuttien alueella, mutta joka

1860-lukuun mennessä oli metsästetty alueelta sukupuuton partaalle? Sen vuoksi kyseinen talouden sektori oli kuihtunut, mikä osaltaan sai Venäjän johdon ajattelemaan, että alueelle ei ole enää käyttöä ja siitä voidaan luopua.

91. Mitä saksankielistä käsitettä filosofi Martin Heidegger vuonna 1927 ilmestyneessä teoksessaan *Oleminen ja aika (Sein und Zeit)* käyttää sellaisesta ihmisyyksilön henkisen eksistenssin perustavasta aspektista, eräänlaisesta syväminästä, joka tavallaan vahvana, mutta toisaalta yksilölle itselleenkin (tämän pinnallisemmalle minälle) vaikeasti tavoitettavana on alati taustalla tämän eläessä ympäristönsään ja jonka intentioihin yksilön pintaminä vertaa esimerkiksi omia tekojaan, jotka hyvin voivat olla ja usein ovatkin ristiriidassa näiden intentioiden kanssa?

92. Vuonna 1996 sai ensi-iltansa tämä liettualaisen Meno Fortas -teatteriryhmän esitys William Shakespearen kirjoittamasta näytelmästä Hamlet. Nimiosaa näytteli rock-muusikko Andrius Mamantovas (ylempi kuva). Laajasti Liettuan ulkopuolellakin kiertäneen esityksen näytös oli aluksi n. 7,5 tunnin pituinen, mutta myöhemmin ryhdyttiin esittämään tiivistettyä n. nelituntista versiota. Esitys vieraili mm. Lontoon Shakespeare's Globe-teatterissa. Kuka oli tämän Hamletin (liettuaksi Hamletas) ohjaaja (alempi kuva)?

93. Elokuun 9. päivänä vuonna 1931 Berliinissä murhattiin ampumalla kaksi poliisia: Paul Anlauf ja Franz Lenck. Taustalla oli laajempi poliittinen salaliitto ja useita asiaan osallisia saatiinkin kiinni ja tuomittiin 1930-luvulla. Kolme heistä sai kuolemantuomion, joista yksi myöhemmin muutettiin elinkautiseksi vankeudeksi. Varsinaisia ampujia oli kaksi. Toinen heistä oli Erich Ziemer, joka pakeni ulkomaille ja tietävästi kuoli Espanjan sisällissodassa vuonna 1937. Toinenkin ampuja pääsi pakenemaan ulkomaille. Hän kuitenkin sai tapauksesta lopulta kuuden vuoden vankeustuomion – vuonna 1993. Kuka tapauksesta tuomion saanut ampuja oli?

94. Ruotsin korkein oikeus täytti 100 vuotta 15.5.1889. Tällöin pidetyssä istunnossa tapahtui ainoan kerran mainitun tuomioistuimen historiassa eräs asia, joka olisi periaatteessa voinut tapahtua missä tahansa kyseisen tuomioistuimen käsittelemässä asiassa siihen mennessäkin ja olisi voinut tapahtua missä

kysymykset laati Tuomas Tumi Tampereelta

tahansa sen käsittelemässä asiassa sen jälkeenkin vuoteen 1909 asti. Sen jälkeen tämän ei ole enää ollut mahdollista tapahtua. Mikä asia?

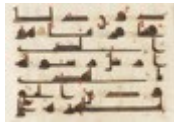
95. Johnny Weissmullerin viimeinen näyttelijäntyö elokuvassa oli cameo-rooli vuonna 1976 ilmestyneessä elokuvassa, jossa cameo-oleissa esiintyivät useat muutkin Hollywoodin kultakauden tähtinäyttelijät. Minkä niminen koira on tuon elokuvan nimihahmo? Elokuvan nimen mukaan tämä koira pelasti Hollywoodin.

96. Minkä 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä esitetyn (sarjan ensimmäinen jakso esitettiin ensimmäisen kerran vuonna 2001) yhdysvaltalaisen television draamasarjan päähenkilö on Sydney Bristow, jonka osaamia kieliä ovat ainakin arabia, bulgaria, englantia, espanja, heprea, italia, japani, kiina, korea, kreikka, norja, ranska, ruotsi, saksa, urdu ja venäjä?

97. Missä maassa pelattiin miesten koripallon EM-lopputurnaus vuonna 2011? Kisojen kunniaksi maan pääkaupungin 326,5 metriä korkeaan TV-torniin rakennettiin maailman suurimaksi koripallokoriksi sanottu kori. Korirenkaan halkaisija oli 35 metriä ja korisukan korkeus 40 metriä.

98. Missä maassa on Kufan kaupunki, jonka mukaan on saanut nimensä kuufalainen kirjoitustapa – jo 600-luvulla kehitetty ja varhaisin nykyisin tunnettu arabian kielien kalligrafiatyylit? Vuonna 2004 tämän maan lipussa aiemmin toisenlaisella kirjoitustyyllillä (eräiden väitteiden mukaan maan aiemman valtionpäämiehen käsialalla) lukenut teksti ”Allahu akbar” muutettiin kuufalaiseen asuun. Sen jälkeenkin tämän maan lippua on jo kertaalleen muutettu kuufalaisen kirjoituksen kuitenkin säilyessä.

99. Mikäli Ilja Repiniä ei pidettäisi suomalaisena taiteilijana, olisi kalleimmalla hinnalla huutokaupassa myyty suomalaisen taiteilijan tekemä maalaus on Helene Schjerfbeckin vuonna 1882 maalaama taulu, jonka mallina on hänen serkkunsa Esther Lupander. Se myytiin Sothebyn huutokaupassa n. 3,9 miljoonaa euroa vastaavaan hintaan vuonna 2008. Schjerfbeck maalasi samasta aiheesta toisinnon paljon myöhemmin - vuonna 1939. Tämä vuoden 1939 työ myytiin Sothebyn huutokaupassa nykyrahaksi muunnettuna n. 1,5 miljoonaa euroa vastaavalla summalla vuonna 1990 ja olisi toiseksi kalleimmalla hinnalla huutokaupassa myyty suomalaisen taiteilijan tekemä maalaus

mikäli Repiniä ei edelleenkään pidettäisi suomalaisena taiteilijana. Teokset kuvaavat siis samaa tilannetta ja ovat samannimisiä. Mikä on molempien taulujen nimi tai mitä Lupander on niiden kuvaamassa tilanteessa tekemässä? Hänet on kuvattu istumassa, mutta sitä tässä kysymyksessä ei haeta vastaukseksi vaan hänen istuessaan käsillään tekemää asiaa.

100. Mitä i-kirjaimella alkavaa nimitystä käytetään sellaisesta neulontatekniikasta, jossa monivärinen kuvioneule toteutetaan siten, että tiettyyn kuvioon tarvittava tietynvärinen lanka kulkee mukana neuleessa vain tämän kuvion kohdalla? Se siis eroaa kirjoneulonnasta, jossa kuviolankaa tai -lankoja kuljetetaan mukana kokonaisen kerroksen matkan, jolloin neuleen nurjalle puolelle muodostuu lankajuoksuja toisin kuin tässä kysyttävässä neulontamenetelmässä. Sama nimitys on käytössä myös joissain muissa koristelutaiteissa kuin tekstiilitaiteessa.

kysymykset laati Tuomas Tumi Tampereelta

VASTAUKSET

1. **Kohl.** Hänen kutsumanimensä oli Hannelore ja hänen avio- puolisonsa poliitikko Helmut Kohl.
2. Levyt **lähenevät toisiaan.**
3. **Työttömyysaste** (hyväksytään myös työllisyysaste) ja **inflaatio.** Phillips pyrki osoittamaan matalan työttömyysasteen johtavan korkeaan inflaatioon ja korkean työttömyysasteen puolestaan matalaan inflaatioon.
4. **Taistojen tiellä**
5. **Tšingis-kaanin.** Hän oli mongolivaltakunnan suurkaani vuosina 1206-1227.
6. **Saudi-Arabia ilmoitti** (sovittuaan asiasta Yhdysvaltain kanssa) **lisäävänsä radikaalisti öljyntuotantoaan.** Tämä johti öljyn hinnan voimakkaaseen laskuun ja vähensi Neuvostoliiton valuuttatuloja ja ajoi sen lopullisesti vararikoon.
7. **Granma.** Alus, jolla Fidel Castron johtamat vasemmistolaiset sissit saapuivat Kuubaan 1956 aloittaakseen sissisodan maan oikeistolaisista johtoa vastaan.
8. Kalle **Jussila** (ent. Maalismaa)
9. **Torún.** Saksankieliseltä nimeltään Thorn. Kuuluu nykyisin Puolaan.
10. **Hamstereihin**
11. **Yläsalaman,** hyväksytään myös tarkemmat luokat kajosalama ja keijusalama.
12. **.su** (Neuvostoliiton domeeni)
13. (Baletti)**tanssijan** ammatin. Hülsen-Haeseler sai sydänkohtauksen ollessaan esittämässä keisarille ja tämän seurueelle balettia tutu yllään.
14. **Punahukka**
15. **Eine Kleine Nachtmusik**
16. Charles **Rolls** - toinen Rolls-Royce -yhtiön perustajista.
17. Anders **Wiklöf.** Holding-yhtiö yhtiö on Wiklöf Holding. Maarianhaminan jalkapallostadionin sekä Pedersören jäähallin nimi on Wiklöf Holding Arena.
18. Alan **Sokal.** Sarjakuvataiteilija johon viitattiin on Benoit Sokal.
19. **Kajaanin linnassa**
20. **Jerusalem** eli al-Qudsin vanhankaupungin yläkaupunkiin eli Temppeleluorelle eli Haramille. Portin rakentamis-aikaa ei tiedetä, mutta sen arvellaan rakennetun aikaisintaan 1100-luvulla. Portille aiemmin johtaneen rampin sorruttua rakennettiin kävelysilta vuonna 2007.
21. Garth **Brooks**
22. **Chicagossa**
23. **Australiassa ja Oseaniassa.** Löydökset tehtiin Marshallsaariin kuuluvalla Eniwetokin atollilla 1.11.1952 räjäytetyn yhdysvaltalaisen vetypommin laskeumasta.
24. Erkki **Aurejärvi** (ent. Aure)
25. **Rekisteritoni.** Mittayksikkö on ollut standardiasemassa laivojen vetoisuuden eli sisätilavuuden mittaamisessa ja ilmoittamisessa.
26. **Konstantinopolin.** Nykyisin kaupungin nimi on Istanbul.
27. Alkuaan yhtiön nimi oli **AirBed & Breakfast,** vuodesta 2009 alkaen lyhempi **Airbnb.**
28. **209** palaa. Riordanin ja Selbyn mukaan paloja olisi pitänyt olla vähemmän, jotta peli olisi ollut vaikeampi. Heidän mukaansa n. 70 palan peli olisi ollut miltei mahdoton ratkaistava. Heidän mukaansa tämäntyyppisessä palapelissä vaikeus lisääntyy palojen määrän lisääntyessä suunnilleen siihen palamäärään (70) asti, mutta palamäärän kasvaessa siitä myös mahdollisten ratkaisujen määrä lisääntyy ratkaisutehtävää helpottavasti. Likimainkaan sellaista laskenta-tehoa ei tietokoneilla ollut eikä vielä ole, että tuon palapelin ratkaisu olisi saatu selvitettyä aukottomalla laskennalla. Riordan ja Selby pyrkivätkin pohtimaan mitkä alueet palapelistä olisivat helpoimmin täytettävissä ja minkä muotoisille palasille olisi helpoin löytää paikka ja muokkasivat tietokoneajoissa käyttämiänsä algoritmeja näiden pohdintojen perusteella ja löysivät siis ratkaisun alle vuodessa. Heidän löytämänsä ratkaisu on siis oikea, muttei liikikään ainoa oikea. Heidän laskelmiensa mukaan kyseisessä palapelissä on erilaisia oikeita ratkaisuja enemmän kuin maailmankaikkeudessa oletetaan olevan alkeishiukkasia. Vääriä (ratkaisuun johtamattomia) tapoja yrittää asetella palaset on sitten tietysti vielä paljon paljon enemmän. Pisteensä saa, jos vastaus on välillä 156,75-261,25. puoli pistettä jos vastaus on vähintään 104,5, mutta vähemmän kuin 156,75 tai enemmän kuin 261,25, mutta korkeintaan 313,5.
29. **Control (Ctrl), Alt ja Delete**
30. **Palmyra**
31. **Krazy Kat**
32. **Iskunkestävyyttä**
33. Ninja **Sarasalo** (nyk. Sarasalo-Tamura)
34. **Kyriillos** (Κύριλλος) ja **Methodios** (Μεθόδιος)
35. **Turun**
36. **Luvun etäisyyttä lukusuoran nollapisteestä.** Käytännössä siis luvun arvoa ilman etumerkkiä.
37. **Dakota**
38. **Aurinkoenergia.** Aluksen nimi on MS Türanor PlanetSolar.
39. **Jääjättiläinen**
40. Felix **Kersten.** Hän toimi toisen maailmansodan aikana Saksan SS-valtakunnanjohtaja Heinrich Himmlerin eräänlaisena fysioterapeuttina ja oli tälle ilmeisesti jonkinlainen ystävä tai luottomies. Tässä asemassa hän osallistui jossain määrin myös poliittisiin neuvotteluihin. Kersten oli 1950-luvulla kestoehdokas nobelistiksi, koska Alankomaissa oli vallalla käsitys, että Saksalla olisi ollut suunnitelma siirtää suuret määrät alankomaalaisia Itä-Eurooppaan ja että tästä suunnitelmasta olisi lähinnä Kerstenin vaikutuksesta luovuttu. Niinikään Kersten itse ja jotkut muutkin ovat olleet sitä mieltä, että Kerstenillä oli hyvin keskeinen rooli keväällä 1945 neuvoteltaessa operaatiosta, jossa tuhansia alankomaalaisia, belgialaisia, norjalaisia ja tanskalaisia vankeja siirrettiin Saksan perustamista keskitysleireistä Ruotsiin. Toisaalta monet ovat myös esittäneet näkemyksiä, ettei suunnitelmaa alankomaalaisten

kysymykset laati Tuomas Tumi Tampereelta

- joukkosiirroista Itä-Eurooppaan olisi ollut ollenkaan ja että Kerstenin osuus kevään 1945 neuvotteluissa ei olisi ollut kovin kummoinen.
41. Kalevi **Pirkola**
42. **Perhoset**
43. Niitä on aikaisemmin käytetty **hyönteismyrkkinä** karpästen myrkyttämiseen.
44. **Burkina**. Blass ja Lingani ovat kotoisin Burkina Fasosta, jonka nimi heidän syntymänsä aikaan oli vielä Ylä-Volta.
45. **Oy Alkoholiliike Ab**:n. Myöhemmin yhtiön nimi muuttui Oy Alko Ab:ksi ja sittemmin sitä on pilkottu useaan otteeseen erilaisiksi yhtiöiksi. Sen eri toimintojen jatkajia ovat Alko-nimisen yhtiön lisäksi olleet ainakin Arctia-, Havistra-, Primalco- ja Altia-nimiset yhtiöt. Yhtiötä perustettaessa vuonna 1932 Suomen osakeyhtiölain mukaan osakeyhtiössä piti olla vähintään kolme osakasta. Yhtiön osakepääomaksi tuli 30 miljoonaa markkaa yhden osakkeen nimellisarvon ollessa 1000 markkaa. Suomen valtio merkitsi 29 998 osaketta. Jotta osakeyhtiölain kirjain saatiin täytetyksi, merkitsivät silloinen valtiovarainministeri Järvinen ja silloinen oikeusministeri Kivimäki kumpikin yhden osakkeen.
46. **Bimbo**
47. **Zhou** (周)
48. **Washingtoniin**
49. **Musta legenda ja valkoinen legenda**. Juderiasin teoksen nimi on La Leyenda Negra y la verdad histórica: España en Europa, trabajo premiado por La Ilustración Española y Americana en el concurso de 1913.
50. **Tongan**
51. **Prinssi Albertin** (kuningatar Viktorian puoliso) ja **prinssi Edwardin** (Viktorian ja Albertin poika, joka järven nimen antamisen aikaan oli Walesin prinssi Albert Edward ja josta vuonna 1901 äitinsä kuoltua tuli kuningas Edward VII). Järvistä käytettävät suomenkieliset nimet ovat Albertinjärvi ja Edwardinjärvi.
52. **Simon Templarin** ("Pyhimys")
53. **Makaronin**. Odasin teoksen nimiä ovat Carmen Macaronicum de Patavinis ("Makaronin laulu Padovasta") tai lyhyemmin vain Macaronea.
54. **Vapaapainijana**. Meksikossa ammatista käytetään nimitystä luchador. Meksikolaisessa vapaapainissa maski kasvoilla painiminen on ennemminkin sääntö kuin poikkeus.
55. **Marcus Aureliusta** (koko hallitsijan nimi Caesar Marcus Aurelius Antonius Augustus, alkuaan nimeltään Marcus Annius Catilius Severus, välillä käytti nimeä Marcus Annius Verus), joka oli keisarina vuosina 161-180. Kuvan patsas on valettu 1900-luvulla. Samanlainen Marcus Aureliuksen ratsastajapatsas oletetaan pystytetyn Roomaan todennäköisesti jo tämän elinaikana 170-luvulla. Ei olla varmoja missä se tarkalleen alkuun sijaitsi. Tämä 100-luvulla pystytetty patsas on ainoa nykypäiviin asti säilynyt Rooman antiikinaikaisista ratsastajapatsaista. Sen säilymisen syyksi esitetään mm. sitä, että sitä ei keskiajalla tuhottu koska sen virheellisesti luultiin esittävän keisari Konstantinusta, joka kääntyi kristityksi, ja olisi siksi kristittyjen mielestä ansainnut patsaan toisin kuin pakanauskonnossa pysytellyt Marcus Aurelius. Capitolium-kukkulan Campidoglio aukiolle patsas siirrettiin 1500-luvulla, kun Michelangelo Buonarroti suunnitteli aukoin uudistuksen. Vuonna 1981 patsasta alettiin restauroida ja sen paikalle Campidoglio aukiolle pystytettiin kopio, joka siellä nykyisin on. Vanha patsas on nykyisin näytteillä lähistöllä sijaitsevassa Capitolini-museossa, eikä sitä näillä näkymin uskallettane enää palauttaa ulkotiloihin.
56. **Marokko**. Muuri rakennettiin 1980-luvulla Länsi-Saharan eli entisen Espanjan Saharan alueelle Marokon hallituksen ja Polisario-sissiliikkeen hallitsemien alueiden välille.
57. **Geologian**. Neptunistit ajattelivat kivilajien syntyneen alku-meren vedestä kiteytymällä, plutonistit taas ainakin joidenkin kivilajien syntyneen maan sisällä olevasta kivilajista jähmettymällä.
58. **Hän oli siirtänyt sielunsa ruumiinsa ulkopuolelle** (neulaan, joka oli munassa, joka oli ankassa, joka oli jäniksessä, joka oli kirstussa). Sen vuoksi hänen ruumiinsa telominen ei aiheuttanut kuolemaa (koska myös sielu olisi pitänyt päästä tappamaan, mutta se oli siis toisaalla kuin ruumis). Joissain tarinoissa hänet silti lopulta saadaan hengiltä
59. **Tattari** eli viljatatar (Fagopyrum esculentum)
60. **Mykenen**
61. **Peruna** ("..fati äynnän maapäronia.."). Teos oli perunanviljelyn leviämiseen Suomessa merkittävästi vaikuttanut viljely- ja käyttöopas Lyhykäinen kirjoitus, Potatsten eli Maan-Päronain Viljelemisestä, säilyttämisestä ja Hyödytyksestä Huonen hallituksesta
62. **Aleijadinho** tai O Aleijadinho
63. **Kromia**
64. **Suomen**. Siltaa pitkin kulkee rautatie Suomeen, minkä vuoksi suomalaisilla tahoilla oli intressejä sen rakentamista rahoittaa.
65. **Bangladesh**. Järjestön perustamisen aikaan oli juuri päättynyt Bangladeshin itsenäisyysota, joka oli ajanut ainakin yli 10 miljoonaa ihmistä pakolaisiksi.
66. **Aikakone** (The Time Machine). Romaanin kirjoitti H.G. Wells.
67. **Hermafroditos** (Ἑρμαφρόδιτος)
68. **Anaconda**
69. **Paali**
70. **Musta kuu** (Black Moon)
71. **Posoapa**
72. **Runeberg**. Vielä kuuluisampi runoilija lienee hän veljensä Johan Ludvig Runeberg.
73. Olivier **Messiaen**
74. **Bangladeshin** pääkaupunkia Dhakaa
75. **Manner-Suomi ja Ahvenanmaa**
76. **Saint Luciassa**
77. **Hammurabia** tai Hammurapia. Hän oli Babylonian kuninkaana 1700-luvulla eaa. Kuvan kivi-paadessa on Hammurabin valtakunnalleen vahvistama lakikokoelma.
78. **Hahmopsykologia** tai hahmoteoria

kysymykset laati Tuomas Tumi Tampereelta

79. **Serengeti ei saa kuolla** (Serengeti darf nicht sterben)
80. **Ateenassa.** Kysymyksessä esitelty henkilö on kreikkalainen Manolis Glezos. Hän kävi 30.5.1941 yhdessä Apostolos Santasin kanssa laskemassa hakaristilipun Ateenan Akropolis-kukkulalta, johon saksalaiset miehitysjoukot olivat sen hie- man yli kuukausi aiemmin nos- taneet. Vuoden 2014 Euroopan parlamentin vaaleissa hän sai Kreikassa kaikista ehdokkaista eniten ääniä. Edellisen kerran hän oli ollut Euroopan parla- mentin jäsen vuosina 1984- 1985.
81. Georg Franz **Stockmann**
82. **Fysiikan.** Smoot ja Mather saivat palkinnon kosmiseen taustasäteilyyn liittyneistä tutkimuksistaan.
83. **Ice Age – jäätikön sankarit** (Ice Age)
84. **Amorfinen aine ja kiteinen aine**
85. **Tärännönjoki** (ruotsiksi Tärändö älv, meänkielillä Tärännöväylä)
86. **Rajeev Suri.** Hän opiskeli kysy- myksessä mainitun keksinnön syntyäikaan synnyinmaassaan Intiassa Manipalin teknillisessä yliopistossa. Vuodesta 2014 hän on toiminut Nokia Oyj:n toimitusjohtajana.
87. **Bagrationi** (34564789:8)
88. **Somalian**
89. **Amorphis**-yhtyeen
90. **Merisaukko** (Enhydra lutris)
91. **Dasein**
92. Eimuntas **Nekrošius**
93. **Erich Mielke.** Toisen maailman- sodan jälkeen Neuvostoliiton miehitysvyöhykkeestä Saksas- sa muodostettiin Saksan Demo- kraattinen Tasavalta (DDR). Mielke kohosi nopeasti korkei- siin aseisiin DDR:n hallitsevaksi puolueeksi tulleen Sosialisti- sen yhtenäisyyspuolueen (SED) hierarkiassa. Vuosina 1957- 1989 hän oli valtiollisen turvalli- suuden ministeriön ("Stasi") päällikönä. Anlaufin ja Lenckin murhan takana oli kommunisti- aktivistien salaliitto. Aloite mur- haan oli Walter Ulbrichtin, joka oli SED:n pääsihteerinä vuosina 1950-1953 ja ensimmäisenä sihteerinä vuosina 1953-1971 eli oli DDR:n korkein poliittinen johtaja vuosina 1950-1971. Tämän jälkeen hän oli vielä muodollinen valtionpäämies vuonna 1973 tapahtuneeseen kuolemaansa asti.
94. **Kuningas äänesti.** Kuningaalla oli äänioikeus korkeimman oikeuden ratkaisuisissa vuosina 1789-1909. Kuningaat eivät kuitenkaan käyttäneet ääni- oikeuttaan muulloin kuin kysy- myksellä mainitulla kerralla, jolloin kuningas Oskar II äänesti tuomioistuimen 100-vuotisjuhlan kunniaksi.
95. **Won Ton Ton.** Elokuvan nimi on *Won Ton Ton , the Dog Who Saved Hollywood*.
96. **Alias**
97. **Liettuassa**
98. **Irakissa.** Joidenkin väitteiden mukaan vuoteen 2004 asti lipussa ollut kirjoitus olisi ollut Saddam Husseinin käsialalla.
99. **Tanssiaiskengät** (Balskorna). Lupander on maalauksessa pukemassa tanssiaiskenkiä jalkoihinsa. Repin muutti Suo- meen 1800- ja 1900-lukujen vaihteen tienoilla. Vuodesta 1918 alkaen hän oli myös Suo- men kansalainen. Kalleimmalla huutokaupassa myyty Repinin maalaus on vuonna 1875 maa- lattu Pariisilainen kahvila, joka myytiin vuonna 2011 Chris- tie'sin huutokaupassa n. 5,5 miljoonaa euroa vastaavalla hinnalla.
100. **Intarsia**